

завершитись установленням жорсткої диктатури. В Англії, наприклад, після громадянської війни 1640-1653 років була встановлена диктатура О. Кромвеля, і, як говорив У. Черчіль, знадобилося сто десять років для стабілізації ситуації в країні [12], а після Великої Французької революції і громадянської війни виникла диктатура Наполеона Бонапарта. Іншими словами, всі революції, громадянські війни завершуються, як правило, авторитаризмом, диктатурою або реставрацією. У громадянських війнах немає переможця, вони послаблюють країну, перетворюючи її на легку здобич зацікавлених в цьому зовнішніх сил.

На нашу думку, енергію протестного потенціалу, викликаного багатьма причинами, про йшлося вище, можна й необхідно, по-перше, виваженою державною соціально-економічною, інформаційною політикою перетворювати на потенціал консолідації українського суспільства, шукаючи точки перетину тих регіональних відмінностей, що можна читати не інакше як розмаїття і на передумова розколу; по-друге, не просто декларувати, а на практиці проводити реформи, які були однозначно „прочитані” населенням як турбота влади про них.

ЛІТЕРАТУРА

1. Филипчук В. Какое будущее ждет Украину / В. Филипчук // Зеркало недели. – 2013. – 7 сентября. – С.5.
2. Ашукин Н.С. Крылатые слова: Литературные цитаты. Образные выражения / Н.С. Ашукин, М.Г. Ашукин. – 4-е изд., доп. – М.: Худож. лит., 1988. – 528 с.
3. Питя И. Бернард Шоу: „Здоровая нация также не замечает своей национальности, как здоровый человек – позвоночника” / И. Питя // Время. – 2006. – 27 июля. – С.3.
4. Зеленина Е. Жизнь на вулкане, или как меняются богатство и бедность / Е. Зеленина // Время. – 2014. – 6 ноября. – С.3.
5. Время – 2015. – 25 апреля. – С.5.
6. Гор Артур. Антикризисные рецепты для нашей страны /А.Гор // Сегодня. – 2015. – 27 апреля. – С.4.
7. Социализм contra капитализм. Данные социологии // 2000. – 2013. – 31 мая. – С. Ф 3.
8. Щерба С. Власть не имеет права издеваться над народом / С. Щерба // Время. – 2012. – 13 апреля. – С.2.
9. Ряполов К. Бои с бедностью / К. Ряполов // Сегодня. – 2015. – 26 января. – С.10.
10. Зеленина Е. Декоммунизация : общество „на качелях” / Е. Зеленина // Время. – 2015. – 30 апреля. – С.2.
11. Вести. – 2015. – 2 марта. – С.5.
12. Барг М. Великая английская революция в портретах ее деятелей /М.А. Барг. – М. : Мысль, 1991. – 397 с.

УДК 353.8:321.013

Панченко Т.В.

Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна

ОСОБЛИВИЙ СТАТУС ТЕРИТОРІЙ ЯК ФАКТОР ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ: МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЛЯ ТЕРИТОРІЙ ДОНБАСУ

Досліджуються особливості вживання поняття „території з особливим статусом” у сучасній науці та практиці та доводиться доцільність використання відповідної категорії у випадках, коли йдеться про певні форми владних відносин між центром і регіоном, націлені на попередження та врегулюванні конфліктів. На основі вивчення довіду окремих країн та громадської думки населення України здійснюється оцінка перспектив встановлення „особливого статусу” для територій Донбасу.

Ключові слова: територія з особливим статусом, автономія, конфлікт в Україні, Донбас

Панченко Т.В.

ОСОБЫЙ СТАТУС ТЕРРИТОРИЙ КАК ФАКТОР ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ И УРЕГУЛИРОВАНИЯ КОНФЛИКТОВ: ВОЗМОЖНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ДЛЯ ТЕРРИТОРИЙ ДОНБАССА

Исследуются особенности употребления понятия „территории с особым статусом” в современной науке и практике и обосновывается целесообразность использования соответствующей категории в случаях, когда речь идет об определенных формах властных отношений между центром и регионом, нацеленных на предупреждение и урегулирование конфликтов. На основе изучения опыта отдельных стран и общественного мнения населения Украины осуществляется оценка перспектив установления „особого статуса” для территорий Донбасса.

Ключевые слова: территория с особым статусом, автономия, конфликт в Украине, Донбасс

Panchenko T.

SPECIAL STATUS OF TERRITORY AS A FACTOR OF CONFLICT RESOLUTION: OPPORTUNITIES OF IMPLEMENTATION IN DONBASS

The article examines the concept of „special status territory” in the modern science and practice. Also was proved the advisability of its use in cases of certain power relations between the center and the region, aimed conflict resolution. It is evaluated the prospects of "special status" implementation in Donbass region by studying the experience of individual countries and public opinion poll in Ukraine.

Key words: territory with special status, autonomy, the conflict in Ukraine, Donbass

Для більшості країн властиво сполучення тенденцій централізації та децентралізації, уніфікації та дезінтеграції окремих територій, які час від часу суперечать одні одним. Зазвичай завдання держави полягає у формуванні такої державної регіональної політики, яка дозволяє зберегти стійкість розвитку і водночас підтримувати особливі параметри територій, важливих для держави. Втім, не завжди держава здатна здійснювати контроль над територіальними суб'єктами, які можуть прагнути не лише економічних преференцій, але й внутрішньо усвідомленого або нав'язаного зовні політичного самовизначення. Не залежно від здатності держави здійснювати контроль над ними, ці території часто отримують назву особливих територій або територій з особливим статусом.

Території з особливим статусом як самостійна категорія мало вивчена у сучасній політичній науці. Вона здобула певний розвиток у дослідженнях з економічної регіональної політики. У цій галузі варто відзначити напрацювання російської дослідниці І.І. Максимової, яка у межах докторської дисертації здійснила спробу формування науково-методологічного підходу щодо

вивчення та регулювання системи управління господарським, інфраструктурним, поселенським, природоресурсним, етнокультурним потенціалом територій з особливим статусом як складової частини регіональної економіки та застосувала його до Байкальського регіону [1].

Політичний аспект феномена територій з особливим статусом є останніми десятиріччями об'єктом уваги Ради Європи. Ще у 1999 р. Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи затвердив „Рекомендації для місцевого законодавства щодо надання територіям особливого статусу” [2] з метою пошуку шляхів вирішення поточних конфліктів в Європі. Потенціал спеціальних домовленостей про особливий статус в якості інструментів для вирішення конфліктів неодноразово підкреслювався Венеціанською комісією. Парламентська Асамблея Ради Європи прийняла Рекомендацію 1609 „Позитивний досвід автономних регіонів як джерело натхнення для вирішення конфліктів в Європі” (2003) [3]. І нарешті, Конгрес регіональних та місцевих влад у своїй Резолюції 361 „Регіони і території з особливим статусом в Європі” від 30 жовтня 2013 [4] знову акцентує увагу на можливостях

особливого статусу територій як противази сепаратистським тенденціям.

Не дивлячись на увагу Ради Європи до вказаного феномена, науковці, які досліджують дезінтеграційні процеси усередині сучасних держав, мало вживають цю категорію, віддаючи перевагу усталеним термінам – „автономія”, „сецесія” тощо.

Нашу увагу термін „територія з особливим статусом” привернув з тієї причини, що саме з ним пов’язуються перспективи вирішення збройного конфлікту на частині території Луганської і Донецької області. Закон „Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей”, було прийнято в осені 2014 р. (після чого неодноразово було заявлено про його скасування), а після лютневих переговорів у Мінську у цей закон було внесено зміни. Нині чинний закон зі змінами (№ 256-VIII від 17.03.2015) [5], який вимагає проведення позачергових прозорих виборів до органів місцевого самоврядування, фактично не діє (через відмову його визнання другою стороною), й дебати про особливий статус цих територій продовжуються.

Метою статті є, по-перше, концептуалізація поняття „території з особливим статусом” у сучасній політичній науці та виявлення їх потенціалу у попередженні та врегулюванні політичних конфліктів; по-друге, оцінка перспектив вставлення „особливого статусу” для територій Донбасу.

Передусім, зупинимось на особливостях вживання категорії „території з особливим статусом”. Наприклад, згідно з даними World Atlas станом на 2009 рік у світі існувало 14 територій з особливим статусом (special status territories), їх сукупне населення складало 18 млн. чоловік, територія – 600 тис. кв. км. [6]. Викликає інтерес той факт, що цей ресурс, між іншим, визначає статус таких територій. Найбільш поширеним є статус „в сецесії” (in secession). Такий статус характеризує 9 з 14 особливих територій (Абхазію, сектор Гази, Косово, Нагорний Карабах, Північний Кіпр, Сахарську республіку, Сомаліленд, Південну Осетію та Придністров’я). Три території характеризуються як автономії (autonomous) – Палестинська автономія, Азад Кашмир і Гілгіт-Балтістане на території Пакистану, й дві території колишньої Сомалі характеризуються як території „збройного конфлікту” (armed conflict).

Отже, перелік територій та їх характеристики демонструють, що World Atlas у

якості територій зі спеціальним статусом обрав лише ті з них які втратили контроль з боку материнських держав, але ще набули реального суверенітету як самостійні держави. Навіть ті території, які характеризуються як автономії, фактично не контролюються урядами материнських держав, хоча між урядами є певні юридичні домовленості.

Окрім того, усі перелічені території є зонами чинних або так званих „заморожених” конфліктів. Саме термін „заморожені конфлікти” (frozen conflicts) набув останніми роками поширення і вживається переважно стосовно колишніх території СРСР – Придністров’я, Нагорного Карабаху, Абхазії та Південної Осетії.

До речі, Рада Європи має свою позицію щодо зон „заморожених конфліктів”. У згадуваній вище резолюції Конгресу регіональних та місцевих влад „Регіони і території з особливим статусом в Європі” зазначається, що зони „заморожених конфліктів”, які часто називають територіями з особливим статусом, не можна вважати такими. Вони де-факто відокремилися, позиціонують себе в якості незалежних держав й не приймають жодного особливого статусу. „Заморожені конфлікти”, зазначається у Резолюції, не входять у категорію областей зі спеціальним статусом через відсутність загального прийняття такого статусу з боку зацікавлених сторін [4].

Очевидно така позиція зумовлена тією обставиною, що починаючи з 90-х років минулого століття, експерти і політики не раз пропонували різні плани розв’язання проблеми сепаратистських регіонів пострадянських країн. Але усе було марно. Адже для подолання будь-якого конфлікту потрібна політична воля його учасників, їхня готовність до компромісу. А цього саме й немає: за понад двадцятилітню історію існування Придністров’я, Нагорного Карабаху, Абхазії та Південної Осетії з’явилися сторони, зацікавлені в збереженні статус-кво. І це не тільки політики і бізнесмени з сепаратистських регіонів. Один із основних гравців – Російська Федерація, яка володіє „монополією на розв’язання конфліктів” і найчастіше диктує свої умови [7].

На жаль історія повторюється. На території Донецької і Луганської областей очевидно також з’явилися сторони, які не зацікавлені у розв’язанні конфлікту, й фактор втручання Російської Федерації відіграє значну роль. Однак цю територію як ніяк не можна назвати зоною „замороженого

конфлікту”. Натомість, використовуючи категорії, запропоновані World Atlas, її можна вважати зоною „збройного конфлікту”. І прийняття законів про особливий статус окремих районів Донбасу як один із шляхів вирішення конфлікту залишається на порядку денному.

Відповідаючи на питання про те, чи є перспективи здобуття особливого статусу для окремих районів Донбасу, зупинимось на тому, які ж території Рада Європи вважає регіонами або територіями з особливим статусом.

Згідно зі згадуваною вище резолюцією Конгресу регіональних і місцевих влад „Регіони і території з особливим статусом в Європі”, такі регіони являють собою певні форми владних відносин між центральним урядом і місцевими органами влади. Вони створюються з метою задоволення конкретних потреб окремих територій, що пов'язані з їхньою історичною спадщиною, географічним положенням, культурою або лінгвістичними особливостями, й наділяються відмінними від інших субнаціональних утворень владними повноваженнями [4]. Цьому визначенню не відповідає жодна з територій World Atlas, так само як територія Донбасу у теперішньому стані. Адже на території зі спеціальним статусом поширюється вимога Європейської хартії регіональної демократії про те, що „відносини між регіональною владою та центральним урядом повинні ґрунтуватися на принципі взаємної лояльності і рівної гідності і тягне за собою повагу до єдності, суверенітету та територіальної цілісності держави” [8].

Документи Ради Європи не містять перелік територій з особливим статусом, однак окремі території час від часу згадуються в їх текстах. Зокрема, Південний Тіроль в Італії, Нахічевань в Азербайджані, Аландські острови в Фінляндії, Больцано, Валле-д'Аоста та інші спеціальні регіони в Іспанії, а також Азорські острови і Мадейра, Сардинія й Канарські острови, Гагаузія в Молдові, Гренландія в Данії тощо.

Перелічені приклади є територіями, де проживають відмінні від титульної нації етнічні групи, або територіями, що відокремлені від материнської держави природними бар'єрами (островам, анклавом, ексклавам тощо). Ні перше, не друге не властиво для Донбасу. Водночас, не можна заперечувати, що окремі території Донбасу мають особливі потреби, що частково пов'язані з їхньою історичною спадщиною (заселення територій відповідно до потреб

вугледобування), географічним положенням (кордон з РФ), лінгвістичними особливостями (домінування російської мови). Більшою мірою особливі потреби Донбасу зумовлені подіями новітньої історії та особливостями масової свідомості, що формувались як наслідок їх сприйняття.

Утім така специфіка не має бути перешкодою для утвердження особливого статусу. Адже у резолюції Конгресу регіональних та місцевих влад стверджується: „немає й не може бути єдиної моделі територій з особливим статусом, оскільки в кожному випадку спрямована на вирішення своєрідних потреб відповідної території” [4]. Лише асиметричний розподіл повноважень є спільною рисою, що об'єднує держави, які у своєму складі мають такі території.

Особливий статус передбачає юридичну гарантію більших повноважень (законодавчих та/або адміністративних та/або фінансових), і, як правило, привілейовані форми представництва та обговорення. Утвердження особливого статусу, як правило, має конституційний характер і уточнюються в законодавчих і адміністративних актах, іноді – на основі міжнародних угод.

Більш докладні положення, що стосуються функціонування спеціальних областей, як правило, включені в правові акти, що підпорядковані конституції. Це часто конституційні або квазіконституційні акти (органічні закони тощо), затверджені державою (часто її законодавчим органом), як правило, після того, як вони були прийняті регіональними асамблеями або населенням регіону на референдумі. У деяких випадках постраждалі регіони встановлюють свій власний статут або основний закон (як правило, кваліфікованою більшістю, а іноді із залученням місцевого населення шляхом референдуму) в рамках державної конституції.

Такі правові акти здебільшого вкорінюються і не можуть бути змінені простою більшістю голосів. Внесення змін або корегування особливого статусу вимагає, як правило, спеціальних узгоджених процедур.

Будь-який контроль регіональних влад з боку центральних державних органів зазвичай спрямовані на забезпечення законності. Такий контроль здійснюється постфактум, і будь-які заходи мають бути пропорційними важливості інтересів, які він має намір захищати. У випадках, коли регіональні влади не використовували повноваження, що на них покладені, може бути застосована центральна або федеральна влада тимчасо-

вого заміщення регіональних органів влади. На судовий орган (Конституційний суд), як правило, покладено врегулювання конфліктів, що стосуються компетенції областей з особливим статусом.

У рамках державної конституції та інших правових актів, що регулюють особливий автономний статус, у тому числі процедури співробітництва та нагляду, спеціальні органи вільно визначають свою політику в областях, де вони несуть відповідальність. Це означає, що вони користуються повною свободою дій для реалізації власної ініціативи стосовно питань, які не виключені з їхньої компетенції, з метою їх адаптації до конкретних потреб території. Таким чином, визначення конкретних потреб території та її населення визначається в першу чергу регіональною владою, а її органи повинні бути наділені правом прийняття рішень та реалізації повноважень у сферах їх власних повноважень.

Таким чином, території з особливим статусом, згідно з розглянутими вище документами Ради Європи, є фактично автономіями у складі держав. Власне їхній статус визначається статутом або регіональною конституцією, яка узгоджується державою.

Чи можливо утворення подібного особливого статусу для окремих територій Донбасу? Очевидно, немає однозначної відповіді на це питання. Головним фактором у вирішенні цього питання є політична воля учасників конфлікту, їхня готовність до компромісу.

Звернемося до даних кількох соціологічних досліджень з метою аналізу того, наскільки рішення про надання особливого статусу є компромісним, а отже, справжньою дієвою альтернативою вирішення конфлікту. В контексті цієї проблеми інтерес становить розподіл відповідей респондентів на окремі питання по Україні в цілому й на Донбасі зокрема (в усіх випадках опитані жителі територій Донбасу, підконтрольних українському уряду, що, безумовно, лише частково відбиває реальний стан масової свідомості в регіоні).

Звернемося до даних загальнонаціонального соціологічного опитування „Оцінка ситуації на Сході. Зовнішньополітичні орієнтації населення”, яке було проведено Соціологічною групою „Рейтинг” у листопаді 2014 [9]. Зокрема, в контексті зазначеної проблеми інтерес становить питання „Який з варіантів вирішення проблеми на Донбасі Ви підтримуєте?” (див таблицю 1).

Таблиця 1:

Розподіл відповідей на запитання соціологічної групи „Рейтинг” „Який з варіантів вирішення проблеми на Донбасі Ви підтримуєте?”, листопад 2014, %

	Україна	Донбас
Скасування перемир'я і завершення АТО	36	8
Надання територіям ширших економічних та гуманітарних повноважень	21	23
Надання територіям федеративного статусу в складі України	17	32
Відділення цих територій від України	9	16
Важко відповісти	17	21

Нас цікавить передусім категорія респондентів, які обрали варіанти відповіді „надання територіям ширших економічних і гуманітарних повноважень” та „надання територіям федеративного статусу в складі України”, які відбивають прихильність респондентів до тієї чи іншої форми автономізації. Таких, згідно з загальнонаціональними даними, виявилось 38%, а на Донбасі 55%.

Інше дослідження, на яке варто звернути увагу, – „Що об'єднує та роз'єднує

українців?”, проведене Фондом „Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва” спільно з соціологічною службою „Ukrainian Sociology Service” з 25 грудня 2014 року по 15 січня 2015 р. на замовлення Міжнародного центру перспективних досліджень в 11 регіонах України (опитано 4413 респондентів) [10]. У межах даного опитування було задано питання про долю регіону, у якому проживають респонденти (див. таблицю 2).

Таблиця 2:

Розподіл відповідей респондентів на запитання ФДІ та USS про долю свого регіону, грудень 2014- січень 2015, %

	Україна	Донбас
Відділитися від України	5	35
Бути у складі федеративного округу	8	30
Бути у складі унітарної України з розширеними повноваженнями	46	30
Бути у складі унітарної України з існуючими повноваженнями	33	2
Важко відповісти	8	2

Дані демонструють, що переважну більшість респондентів не влаштовують нинішні повноваження регіонів. 54% опитуваних по всій Україні висловились за розширення повноважень у тією чи іншою мірою у своєму регіоні, 60% – на Донбасі (щоправда, з них лише шоста частина респондентів в Україні підтримує федералізацію, а в Донбасі – половина). Порівняно з наведеними даними листопада 2014, кількість потенційних прибічників спеціального статусу на Донбасі не значно зросла, на жаль суттєво зросла кількість тих, хто прагне відокремлення. Окрім того, на питання про можливість виходу Донбасу зі складу України 11,5% українців дали ствердну відповідь, 37% таких виявилось на Донбасі, що також, порівняно з даними попереднього дослідження, демонструє зростаюче поширення думки про відокремлення Донбасу.

Дані опитувань демонструють, що ідею надання особливого статусу територіям Донбасу потенційно готова сприйняти значна частина населення України й переважна більшість населення підконтрольних Україні територій Донбасу. Однак, на жаль, затягування конфлікту спричиняє зростання кількості тих, хто прагне відокремлення Донбасу (як усередині регіону, так й поза його межами).

Брак даних про ставлення до надання особливого статусу у населення непідконтрольних Україні територій не дозволяє оцінити реальні настрої їхніх жителів. Рішення про особливий статус окремих територій Донбасу може бути прийнято лише після досягнення перемир'я за умови підтримки місцевим населенням. Воно не може бути прийнято в односторонньому порядку вищими органами влади України.

Підсумовуючи результати дослідження, варто відзначити, що окремі території у складі держав, чия політична, адміністративна та фінансова автономія визначається двостороннім нормативно-правовим документом (тобто документом, що утверджений населенням або представницьким

органом цієї території та центральними органами влади держави) та відрізняється від решти території країни, можна вважати територіями з особливим статусом. Асиметричний розподіл повноважень є ключовою властивістю держав, які мають у своєму складі відповідні території. Надання особливого статусу передбачає процедуру утвердження статуту або регіональної конституції, яка узгоджується державою. Непідконтрольні державі колишні території, що перебувають у стані чинного або замороженого конфлікту, недоцільно вважати територіями зі спеціальним статусом.

Питання надання особливого статусу потребує публічного обговорення на території всієї країни. Рішення про надання особливого статусу для територій Донбасу може бути лише двостороннім рішенням населення регіону та вищих органів влади України. Більш того, під час публічного обговорення відповідного рішення варто уникати категорії „федералізація”, а використовувати саме поняття „особливого статусу”. Адже, по-перше, немає об'єктивної потреби запровадження федералізму на території всієї країни; по-друге, питання федералізму роз'єднує жителів Донбасу і решти України.

Саме поняття „особливий статус” потребує чіткого визначення сфер політичної, адміністративної та фінансової автономії регіону, а також роз'яснення можливих приводів для втручання центральної влади, які мають бути визначені з урахуванням принципів субсидіарності та пропорційності. Усі положення, що характеризують особливий статус території, потребують закріплення у відповідному нормативно-правовому акті – регіональній конституції або статуті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Максимова І. І. Территории с особым статусом: типологические и институциональные аспекты : автореферат дис. – д-ра економ. н: 08.00.05 / И. И. Максимова ; Ин-т системного анализа РАН. - Москва, 2010. – 54 с.

2. Recommendation 70 (1999) on local law/special status / Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe /6th Session - Autumn Mini Session of the Congress / 23 November 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=847971&Site=COE>
3. Positive experiences of autonomous regions as a source of inspiration for conflict resolution in Europe: Report of Parliamentary Assembly Doc. 9824/ 3 June 2003 / Mr. Gross, Switzerland, Socialist Group [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewHTML.asp?FileID=10177&Language=EN>
4. Regions and territories with special status in Europe: Resolution 261 Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe / 25th SESSION / 29 October 2013 / Bruno Marziano [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2107887&Site=COE#P128_6478
5. Закон України Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 256-VIII від 17.03.2015) // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 45. – ст.2043
6. World Atlas - Special Status Territories in the world [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.euratlas.net/geography/world/special_status/index.htm
7. Кім В. Заморожені конфлікти: ігри з нульовою сумою / Володимир Кім // Дзеркало тижня. Україна. – 2013. – № 21. – 14 червня
8. The Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe / RECOMMENDATION 240 (2008) 30 May 2008 European Charter of Regional Democracy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1287511&Site=C>
9. Оцінка ситуації на Сході. Зовнішньополітичні орієнтації населення / Соціологічна група „Рейтинг”, листопад, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ratinggroup.com.ua/upload/files/RG_East_112014.pdf
10. Що об'єднує та роз'єднує українців - опитування громадської думки України, 22 січня 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/polls/2015a/show-obednue-ta-rozednue-.htm>

УДК 323.28

Целуйко М.Є.

Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна

ТЕРОРИЗМ В УКРАЇНІ

Досліджується сутність явища тероризму з виділенням ключових ознак, які дозволяють відокремити його від суміжних явищ соціально-політичного насилля. Використовуючи ці ознаки, а також офіційне тлумачення тероризму, прийняте на законодавчому рівні, визначена доречність застосування терміну «тероризм» для характеристики насильницьких дій сепаратистські налаштованих формувань в Україні, виділено терористичну складову конфлікту.

Ключові слова: ознаки тероризму, терористичний акт, суб'єкт тероризму.

Целуйко М.Є.

ТЕРОРИЗМ В УКРАИНЕ

Исследуется сущность явления терроризма с выделением его ключевых признаков, которые позволяют отделить его от смежных явлений социально-политического насилия. Используя эти признаки, а также официальное трактование терроризма, принятое на законодательном уровне, определяется целесообразность применения термина «терроризм» для характеристики насильственных действий сепаратистски ориентированных формирований в Украине, выделяется террористическая составляющая конфликта.

Ключевые слова: признаки терроризма, террористический акт, субъект терроризма.